

JIŽNÍ AMERIKA

VENEZUELA – NAŠE BAŤŮŽKÁŘSKÉ ZAČÁTKY

Navzdory tomu, že se nám znovu podařilo něco vybarterovat (zájezd do Peru, Bolívie a Chile zadara od Victory Travel s letenkou od Lufthansy), museli jsme snížit laťku. Lufthansa nám s radostí vytiskla letenky na prvním setkání, jen s tím problémem, že nelétali do Peru. Nejbližší letiště – Caracas, Venezuela. A tak nám dali letenky tam. Což v reálu znamenalo proplést se Venezuelou, a když už tam jsme, vidět, co jde, a odkodrat se nějak do Peru, připojit se k viktorákům a pokračovat v zájezdu s nimi. Cesta uběhla dost rychle, a než jsme se rozhlédli, už jsme byli v Caracasu, hlavním městě Venezuely, údajně nejnebezpečnějším městě světa. Přivítala nás několik kilometrů dlouhá periferie města složená ze slumů – malé domečky jakoby naházené na sebe a celé to vypadalo na spadnutí. Caracas leží na plošině ve výšce 900 metrů, je obklopený kopci vysokými 2 500 metrů. Je to betonová džungle plná lidí a troubících aut. Na vlastní oči jsme viděli, jak na autobusové zastávce přepadla bezbranného dědouška s hůlkou asi čtyřicetiletá ženská, úplně ho zkopala, všechno mu sebrala a nikdo se ani nezastavil. A tak jsme ve strachu o svůj majetek a zdraví dali na radu kamaráda Becka a ihned sedli na autobus do nádherného přímořského městečka Puerto Co-

lombia, které má tu nejkrásnější pláž, jakou jsme kdy viděli, i s pravým nefalšovaným pralesem okolo. Ráno nás probudil skřekot papoušků a tropické teplo. Městečko i pláž byly plné místních lidí, bělochy jsme tu naštěstí potkali asi jen tři. Vůbec nikdo tu neuměl anglicky, a to ani trochu. Ale fakt – ani pípnout. A já, věrná své vlastnosti – všechno začít a nic nedokončit – jsem se hned ráda pustila do španělštiny. O pár hodin později jsem vesele smlouvala na trhu ve španělských číslovkách. Dva dny jsme si užívali a obdivovali mohutné stromy a krásnou vegetaci. Na pláž nechodili žádní turisté – Becko nám poradil fakt perfektní zastrčený místečko. Na lehátkách byli místní Venezuelci z Caracasu – bohatá vrstva, která sem jezdila každý pátek v džípech z hlavního města i s děckama a slunili se tu celý víkend. Byla to úplná paráda, jen tak se cachtat s místními černými dětmi. Za srpkovou pláží trůnily hory – venezuelský deštný prales, stoupající až do výšky 2 000 metrů. Krása. Po třech dnech jsme se vydali na letiště, abychom mohli odletět do Peru, kde na nás už čekala patnáctičlenná banda Victory Travel. Když jsme se konečně setkali, spadl nám kámen ze srdce, protože postarat se sami o sebe v nebezpečném místě, kde nikdo nemluví anglicky, nebylo snadné. Ale byla to výzva a my ji zvládli na jedničku. Tak už jsme konečně ti baťůžkáři?

PERU – LEBKY VE VITRÍNĚ A SALMONELA V BRÍŠKU

Během letu nad amazonským pralesem z Venezuely do Peru byly dveře kokpitu otevřené. Teroristická hrozba jim tu zřejmě nevadila. Bylo to menší dopravní letadlo, na jehož let jsme v Caracasu čekali čtrnáct hodin, protože mělo poruchu a jiné

na tomhle mezinárodním letišti, kde opět nikdo nemluvil anglicky, prostě neměli. A tak jsme museli počkat, až ho opraví. Lima nás přivítala přízemní mlhou a vraky havarovaných letadel, které byly (asi pro výstrahu) rozmístěné okolo dráhy. Když naše letadlo prostrčilo čumák skrz vrstvu šedé mlhy a přistálo v klidu na zemi, oddychla jsem si. Ten stroj totiž vypadal všelijak, jen ne bezpečně. Naložili jsme se i s naší hokejistickou megataškou do minitaxíku a zamířili do hotelu v centru. Byl to jednoduchý, ale pěkný hostel s nasvícenou dekorační vitrínkou ve vestibulu. Uvnitř ale nebyly kameny nebo mušle, ba ani ruční výrobky zdejší chudiny. Byly v ní lidské lebky. Trochu se mi zvedl žaludek, a tak jsem si vyběhla ven koupit něco k pití. Díky své úchylné zálibě ochutnávat vždycky ty nejhůře vypadající místní drinky, jsem si neomylně koupila jedovatě žlutý perlivý nápoj zvaný Inka Cola. Chutnal stejně, jako vypadal. To nic. Kdoví, co všechno mě ještě v Peru čeká, pomyslela jsem si, popíjejíc ten žlutý vynález zdejšího chemického podniku.

Peru se skládá ze tří velmi odlišných částí. Z pralesa, majestátních And a úzkého, ale dlouhého pásu pobřežní pouště. Hlavní město Lima leží u Tichého oceánu a je touto pouští, která se táhne skoro podél celého západního pobřeží Jižní Ameriky, obklopené. Je to důsledek toho, že z východu tam skrz vysoké Andy neproniknou srážky a ze západu jim v tom zase brání studený Humboldtův proud. Autobusem jsme se dostali do města Pisco, které samo o sobě nebylo ničím zajímavé. Dalo se v něm ale nalodit na motorové čluny a plavit se po Pacifiku kolem známých ostrovů Ballestas. To jsou malé ostrůvky, na kterých díky studenému proudu žijí různí, pro tento kraj netypičtí živočichové. Tučňáci, lachtani a tisíce kormoránů, kteří produkují nejvzácnější hnojivo – guáno. Tyhle ztvrdnuté výkaly jsou tak vzácné, že je dokonce potřeba hlídat je před zloději. Když dozraje čas (respektive hovna), sbě-

rači je začnou seškrabávat. Náš průvodce to vtipně okomentoval: „You know, we have the most expensive shit in the world.“ Po nějaké době jsme kapitánovi naší loďky navrhli, ať vypne motor a ať se jen tak v tichosti plavíme kolem té krásy. Bylo přišerné počasí, přšelo a všechno bylo šedé. Krása byla ale jinde. Byla v divokosti a svobodě zvířat, která přímo před našima očima žila svůj volný a ničím nerušený život. Lachtani, které moc nerozeznám od tuleňů, se prohýbali v zádech do nepřirozených pozic, zatímco jejich mláďata vesele skákala do vody a šplouchala se v ní. Opodál jsme na malé štěrkové pláži viděli celou rodinku, jak se vyvaluje a vychutnává si chladnou vodu. Bylo to moje první setkání se zvířaty žijícími v jejich přirozeném prostředí (když nepočítám slovenské srnky)... A byla to síla, ze které vstávají chlupy na ruku.

Dalším místem peruánské pobřežní pouště je Nazca. Určitě jste už slyšeli o záhadných gigantických obrazech v peruánské poušti. Ochošní peruánští piloti vás za 40 USD vezmou malými letadly nad tyto skvosty. Jinak je totiž nevidíte. Dodnes nikdo neví, jak se sem dostaly, respektive jak je mohli v té době Inkové s takovou přesností vytvořit. Hypotéz je víc než obrazů a jen pánbůh ví, kde je pravda. Jedna z nich tvrdí, že pocházejí od mimozemšťanů. Vzhledem k tomu, co jsem viděla v další skleněné vitrínce, tentokrát v muzeu nedalekého národního parku Paracas, mi to připadá docela možné. V oné vitrínce jsou opět (lidské?) lebky. Mají ale záhadný, šišatý tvar. Zřejmě se tenhle kraj ufounům zalíbil. Obrazce v poušti, mezi které patří také vyobrazení kosmonauta (!), kolibříka, opice či pavouka, protínají nesrozumitelné klikyháky a čáry. Některé z čar se táhnou i 40 km, a to naprosto rovnoběžně. Dnešní, milionovou technikou vybavení geodeti by s tím měli jistě menší problém. A protože itinerář skupiny byl natřískaný jako hovado, nebyl čas si vychutnávat jednotlivá městečka a hna-

li jsme hned dál. To je hrozná nevýhoda cestování ve skupině. Lidi byli v pohodě a průvodce Peťo Koutný byl naprosto nabušený, ale tahle nesvoboda se mi přičila. Tak jsme se často trhli, když se šlo na nějaké památky (na památky a muzea jsem alergická), šli jsme na místní rybí trh nebo fotili staré babky. Naštěstí je Peťo fakt dobrý průvodce, chápal nás a vždycky nám dal nějaký dobrý tip, jak čas trávit alternativně. Nejbrutálnější byly přesuny. Hlavně proto, že jsme byli zarytí kuřáci. Samozřejmě jediní z našeho zájezdu. Sedmáct hodin v autobuse se ale dá vydržet úplně bez problému, pokud jde o jihoamerické pětihvězdičkové autobusy. Jsou fakt pohodlné a služby v nich se podobají těm v letadle. Chodí tam „letuška“ v uniformě, rozdává drinky a všechna sedadla jsou parádně polohovatelná. Jednou, asi po pětihodinové jízdě, nastoupil v jednom městečku nějaký týpek, postavil se doprostřed uličky a začal něco velmi vášnivě vyprávět. Gestikuloval, přeháněl, chvíli vypadal našťvaně a chvíli vesele, potom zase smutně, znenadání měl na tváři ironický úšklebek a celou tu dobu se, podobně jako profesionální herec, díval dozadu za publikum na jeden bod. Lidi v autobuse se sem tam zasmáli.

„Co to, proboha, je? Chce nám snad něco prodat?“ ptám se Peťu.

„Ne, to je bavič. Chodí po autobusech a vypráví vtipné příhody. Až skončí, bude vybírat do klobouku peníze.“ No, to mě podrž. Autobusový bavič?

Naší další zastávkou byla Arequipa. Leží v nadmořské výšce 2 400 metrů a byl to můj první kontakt s vyššími nadmořskými polohami. Suchý vzduch, typický pro tyto oblasti, nás od té chvíle provázel takřka dva týdny. Moje rty připomínaly povrch stařeckých chodidel, a to jsem přitom měla nadměrnou spotřebu jeleního loje. (Mimochodem, podezírám výrobce, že tam přidávají něco, co vysušuje pokožku, aby se ženské na tom staly závislé... A to samé si myslím o marlborkách lajtkách,

ale to nechme na jindy...) Měli jsme štěstí, v Arequipě zrovna probíhaly slavnosti (to jsme měli ale štěstí asi pořád, protože během naší cesty po Jižní Americe byly slavnosti skoro všude). Na hlavním náměstí, které se v devadesáti procentech míst Jižní Ameriky jmenuje Plaza de Armas (Náměstí zbraní), špacíroval klidným nerytmickým pochodem orchestr, který rovněž nerytmicky a falešně hrál. Náměstí bylo plné holubů a lemovaly ho hezké bílé budovy. Byly postavené ze sopečného kamene, jehož je kolem dokola víc než dost, protože Arequipa je doslova obklíčena 6 000 metrů vysokými sopkami a jsou mezi nimi i některé činné. Ulice kolem zaplavovaly taxíky značky Daewoo Tico (jiný tady nenajdete, i kdybyste moc chtěli), které byly tak levné, že jste jiné auto prakticky neviděli. Proč mít auto, když cesta kamkoliv ve městě stojí zhruba 1 euro? Jednou z těchto daewoovských ulic jsme se dostali až do restaurace, kde jsme ochutnali místní speciality. Mořské prasátko neboli morče (ano, to, co u nás běžně chovají doma děti) a steak z lamy. Morče jsem nejedla, na to jsem neměla žaludek, ale Whisky tvrdil, že to chutná podobně jako králík, jenom to je samá kost a málo masa. Podávají to tady na talíři komplet i s nožičkama a očima, které byly nějakou nešťastnou náhodou natočené přímo na mě, takže já si objednala jenom salát a ten jsem ani nedojedla. A kromě toho jsem byla vyklepaná z toho, že nás za pár hodin čeká cesta autobusem až do výšky 4 800 metrů a někdo mě strašil tím, že na výškovou nemoc se může i zemřít. Ale nakonec jsem to zvládla. Po mém boku se zelenal můj milý a já nic! Půlka autobusu spala, druhá po příchodu do hotelu zvracela a já, nejnemocnější osoba na světě, jsem necítila nic. A tak jsem dál kouřila jednu od druhé. Městečko Chivay bylo úplně nejlepší ze všech, které jsem v Peru viděla. Jen pár ulic, jedno minináměstí, jeden kostelík a všude kolem obrovské Andy.

Lidé oblečení v krojích, pouliční vývařovny, ale hlavně pří-

jemná, těžko popsatelná horská atmosféra. Kousek za městem začíná nejhlubší kaňon na světě – Colca. To byl pohled. Jako by se najednou přede mnou otevřela země. Krajina posetá stovkami malých terasovitých poliček, která založili ještě Inkové a dodnes na nich pracují jejich potomci. Stála jsem na vyhlídce, odkud se pozorují kondoři andští. Byla jsem dost našťvaná, protože to tam byl samý turista, takže romantika v kelu. Ale když mi pár metrů od hlavy přeletělo to gigantické zvíře (kondor andský má někdy rozpětí křídel až tři metry), vzpomněla jsem si na náš první večer na Srí Lance a letícího netopýra a najednou jsem zapomněla na okolní ruch a byla jsem totálně okouzlená. Vždyť pokud by se rozhodl, drapne mě a odnese nad nejhlubší kaňon na světě! Ale proč by to kondor andský dělal, když se živí mršinami? Po návratu do městečka jsme se ponořili do zdejších horkých pramenů. Obklopeni šestitisícovkami jsme se vyvalovali v horké hnědé vodě se sklenkou toho nejstoprocentnějšího džusu na světě. Sen každého hédonisty. Sen ale netrval dlouho a zase jsme se trmáceli dál. Tentokrát na nejvýše položené splavné jezero na světě. Splavné znamená, že na něm funguje pravidelná lodní doprava. Dokud vodu nechutnáte, tak ho těžko rozpoznáte od moře. Tak je veliké. Menší turistickou lodí jsme se dopravili na plovoucí ostrovy Los Uros. Jsou spletené z rákosu jménem torota, z něhož je tam vyrobeno skoro všechno. Zdejší indiáni na nich žijí v rákosových domečcích, plaví se na krásných rákosových člunech a žijí z nerákosových turistů, které jim tam ve velkém vozí cestovky, a tím to celé, samozřejmě, úplně ztrácí svoje kouzlo. Ještě existují ostrovy, na kterých žijí jejich obyvatelé původním způsobem života a turisty si tam vůbec nepouštějí. Tak jsem pozorovala indiánku, která se tvářila velmi původně, akorát že právě vařila v papiňáku, a představovala jsem si, jak to asi vypadá na těch ostrovech, kam takové jako já nepouštějí. Kompromisem byl asi tři hodiny plavby vzdá-

lený skutečný kamenný ostrov Taquile. Tam je denní počet turistů limitovaný. Jeho obyvatelé si tradiční způsob života zachovávají po staletí a nehodlají ho měnit ani kvůli turistům. Mají zde jen tři zákony: nebudeš lhát, krást a nebudeš líný. Pokud se chce někdo třeba rozvést, musí z ostrova odejít a nikdy se už nesmí vrátit. Podobně tam řeší i nevěru. Když jsme v akutní kyslíkové tísní stoupali do kopce (byli jsme 4 000 m n. m.), Peter nám řekl, že na to pomáhá rostlina zvaná muña, která produkuje kyslík a roste tady na ostrově. Prý je třeba ji protřít v dlaních a zhluboka se nadechnout. Zkusila jsem to. A fakt – fungovalo to. Tak jsme si toho celá skupina natrhali plnou náruč a šňupali ostošest. Vážně se nám do kopce šlapalo lépe. Najednou mě však začalo všechno svědit, celá jsem zrudla a kýchala jsem častěji, než dýchala. Jednoduše jsem na tu rostlinu dostala alergii, a tak mi bylo ještě hůř než předtím. A když jsme začali mít hlad, museli jsme chvíli počkat, než zasedne rada starších, aby rozhodla, do které restaurace se půjde. Když jsem četla vinnetouovky, fascinoval mě pojem rada starších, ale mnohem víc mě fascinoval teď, v realitě dvacátého prvního století. Škoda že se to zasedání nedalo sledovat. Tak tady bych zůstala po zbytek života nebo alespoň o dva dny déle, ale, bohužel, hned po obědě nás hnali na loď směrem další cíl – Machu Picchu. S těmi zájezdy je to tak. Cestovky se je snaží nabouchat co nejvyšším počtem míst, aby se potom domů navráťivší turisti mohli chlubit počtem zářezů před sousedy, kde všude, i když si to vůbec nepamatují, byli. A že na těch krásných místech nestihli nic zažít, nevěšimli si místních zvyků, nepotkali se pořádně s místními a nepozvali je, co já vím, třeba na návštěvu... Kdybych měla cestovku, nikdy bych nespojovala dohromady několik zemí, raději bych šla víc do hloubky, brala jenom malé skupiny, ať si to pěkně vychutnají, vzala bych je na zasedání rady starších a do hliněné chaloupky k babičce na čaj. Ve vlaku na Machu

Picchu jsem poprvé potkala baťůžkáře. Byli to lidé s rozčuchanými vlasy, s velkými špinavými batohy a knížkami Lonely Planet. Vůbec neměli průvodce. Prostě si šli, kam chtěli, zůstali tam, jak dlouho chtěli, a nikdo je nebuzeroval a nenaháněl – tak tohle je něco pro mě... Nemám ráda návštěvy turistických historických památek. Jestli se někdy vypravíte na Machu Picchu, buďte připraveni na nejhorší. Zbytečně jsme na rozvaliny vyrazili hned prvním mikrobusem v šest ráno. Za námi se valila kolona dalších. A tak jsme stejně čekali ve frontě. Vstupenky stály 40 USD, což by bylo v pohodě, kdyby to stálo za to. V poledne tam byl milion lidí, úplná vřava, nejvíc bylo takových těch růžových obtloustlých Američanek, které hýkaly vzrušením, jen co uviděly obyčejný kámen. Ale přece jenom jsme tu něco našli. Nedaleký dominantní kopec Wayna Picchu, vysoký asi 3 000 metrů, neboť Machu Picchu je jen ve výšce 2 500 metrů, nás hned zlákal, a tak jsme na něj samozřejmě vylezli. Byl odtud krásný výhled na rozvaliny a okolní krajinu. Celkově nechápu, co bylo na té celé zchátralosti lepší než, co já vím, Čachtický hrad. No, prostě staré ruiny. Fakt nevím, jestli jenom já k tomu nemám vztah, anebo to je normální mít rád místa, kde je život, skutečný místní život. Byl právě den zimního slunovratu a na jednom náměstí byla banda bláznů, asi nějakí sektáři, co předváděli podivné cviky a pak sebou třískali o zem a vydávali zvláštní orgasmické zvuky, zatímco já jsem z keříků vydávala zvuky ještě horší. Začalo moje zažívací peklo. Nebudu zacházet do nechutných podrobností, řeknu jen, že jsem tři dny strávila na záchodě, a když se ten třetí den začaly objevovat halucinace, dopravil mě manžel do nemocnice. Představte si, že jsem nemohla ani kouřit. Totálně dehydrovanou mě hospitalizovali a diagnostikovali jakousi odrůdu salmonelózy. Nemocnice měla dost vysoký standard, telka v pokoji a tak. Měla jsem krásný výhled na právě probíhající slavnosti (že by znovu?). Do toho všeho za-

čali indiáni stávkovat a zablokovali všechny cesty, takže jsme zůstali prakticky zablokovaní na místě, ale naštěstí kousek od letiště. A tak jsem se taktak zrehabilitovaná druhý den z nemocnice zdekovala a hurá do Bolívie. Tam právě před dvěma týdny skončily masivní občanské nepokoje... Po prvotním překonání předsudků z nepoznaného se přistihuju při tom, že se nad dalšími nepředvídatelnými komplikacemi jenom usmívám a podobně jako obyvatelé Jižní Ameriky jenom mávnu rukou a vyslovím zázračné slovíčko „mañana“. Znamená to „zítra“ a místní obyvatelé ho používají jako odpověď na jakýkoliv požadavek nedočkavého bílého turisty, který nechápe, proč tu, proboha, nic nefunguje...

BOLÍVIE – KOKS A ČARODĚJKY

Před naším odjezdem do Jižní Ameriky se v televizi objevovaly zprávy o občanských nepokojích v Bolívii. Po ulicích La Pazu se hrmuly davy nespokojených indiánů v kloboucích a pončech, přístupové cesty do hlavního města včetně té na letiště byly zablokované rebelanty, no, zkrátka to nevypadalo dobře. Ale na druhou stranu se musím přiznat, že nás ta situace i lákala. Ten malý stín nebezpečí jako by dával naší cestě nějaké nejasné poslání. Zažít, poznat, zdokumentovat, trochu se bát, ale ne moc, a potom vyváznout bez zkriveného vlásku, vrátit se domů a vyprávět příhody. A vzpomínat. Do La Paz jsme přiletěli s místní leteckou společností z peruánského města Cuzco, kde jsem ležela s tou salmonelou. Návštěvníky, kteří sem letí z Evropy, muže nepříjemně překvapit nízká hladina kyslíku ve vzduchu a s ní spojené zdravotní obtíže. La Paz je totiž nejvýše položené hlavní město na světě – nachází se ve výšce 3 700 metrů nad mořem. Pro takové případy je pro

gringy v letištní hale připravená zdravotnická místnost, kde vám ochotné indiánské lékařky poskytnou první pomoc ve formě nasazení kyslíkové masky. My jsme to ale nepotřebovali. V Peru jsme se „zahřáli vývozem“ (ano, ne výstupem) na pětitisícovku. A tady v okolí La Paz jich bylo taky požehnaně. Město leží v jakémsi kotli tvořeném šestitisícovkami. V době, kdy jsme tohle město navštívili, byly už nepokoje zažehnané a život zase plynul v normálních kolejích. Indiáni v pončech a kloboucích postávali na ulici u svých stánků – celé město bylo jako jeden velký trh. A podobně jako v jiných chudých zemích mělo speciální uličky. Nevím, odkud a proč se tenhle syndrom objevil. Našincům to ale ulehčuje orientaci i nákupy. V jedné uličce samé bundy, v druhé kuchyňské nádobí, ve třetí čaj a koka, ve čtvrté kadeřnictví a v páté... ani nevím, jak to popsat. Nazvala bych to čarodějnickou uličkou. Před vchody do tmavých obchodů byly rozložené různé sošky, talismany, takové ty pro turisty. Tyhle ale turisty přímo odpuzovaly. Mezi soškami jste mohli najít vysušená embrya lam, směs různých věcí a rostlin nasekaných v misce... no, zkrátka, smrdělo to tam nějakým čarodějnictvím. Když si k tomu připočítáte milou obsluhu v podobě bezzubé rozcuchané indiánky s tak velkými zorničkami, až překrývají celou duhovku, nemůžete přece odolat ochraptělému, mírně záhrobnímu hlasu, který jí vychází z hrdla, a vkročíte do obchodu. Ten byl plný polic až ke stropu a na nich ležely stovky barevných krabiček podobných těm od čaje, na kterých byly podivné obrázky a nápisy. Až když jsem se podívala více zblízka, zjistila jsem, že obsah škatulky by vám měl pomoci dosáhnout cíle uvedeného v nadpisu. Některé byly označené „good for astma“, jiné „good for money“, což doplňoval obrázek ruky plné stodolarovek. Místo toho, abych se zasmála, mi naskočila husí kůže, nic jsem nekoupila a utekla jsem ven. Fakt divná země. Nechtěla jsem tetu čarodějnici naštvat.